

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

Кафедра педагогіки, психології та менеджменту

(назва кафедри)

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КУРС

**«Стратегії та виклики неперервної освіти дорослих в умовах
ВОЄННОГО СТАНУ»**

(назва)

СХВАЛЕНО

кафедрою педагогіки, психології та
менеджменту
протокол № 1 від «02» січня 2024 р.
завідувач кафедри

Володимир КУЛІШОВ

Біла Церква 2024

Категорія слухачів: педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта»

Розробник: Чертов Владислав Ігорович, викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України.

Чертов В.І. Стратегії та виклики неперервної освіти дорослих в умовах воєнного стану: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. 37 с.

Актуальність курсу полягає у формуванні необхідних навичок та знань для ефективної роботи в умовах воєнного стану, дозволяючи адаптуватися до неперервного професійного розвитку педагога в складних ситуаціях.

Мета курсу полягає у формуванні готовності та адаптації педагогічних працівників неперервного професійного розвитку в умовах воєнного стану; розглядаються стратегії та виклики неперервної освіти дорослих в умовах воєнного стану, а також розвиток цифрової освіти для забезпечення безперервної освіти протягом життя.

Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Електронний курс розраховано на 4 год., із яких 2 год. – лекція, 2 год. – семінарські заняття.

© БІНПО УМО НАПН України, 2024

© Чертов В.І., 2024

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

1. Анотація електронного курсу.....	4
2. Типова освітня програма електронного курсу.....	6
3. Тематичний план викладу та засвоєння матеріалів електронного навчального курсу.....	13
4. Зміст електронного навчального курсу за темами.....	13
5. Завдання до семінарських занять.....	28
6. Проблемно-пошукові питання для самостійної та індивідуальної роботи слухача.....	28
7. Комплекс практичних (тестових) завдань для самоконтролю.....	29
8. Глосарій ключових слів.....	32
9. Консультаційний пункт.....	34
10. Цифрова бібліотека.....	34

1. АНОТАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО СПЕЦКУРСУ

У контексті повномасштабної війни РФ проти України відбулися значущі трансформації у всіх сферах життя суспільства. Основними змінами є зміцнення єдності українців, підвищення довіри до влади та формування відповідального громадянського суспільства. Це включає об'єднання української нації, громадян, які здатні ефективно консолідуватися, виявляти ініціативи, домовлятися між собою та координувати зусилля для досягнення важливих цілей. Після перемоги України у війні, наша країна буде потребувати нових, якісних фахівців. Це призведе до збільшення попиту на освітні послуги у сфері неперервної освіти дорослих.

Ця сфера, завдяки своїй максимальній гнучкості та варіативності, зможе задовольняти різноманітні освітні потреби громадян, враховуючи їхні індивідуальні можливості. Основна мета полягатиме у сприянні набуттю та вдосконаленню життєвих та трудових навичок людини, а також сприянні її соціальному й культурному розвитку.

Актуальність спецкурсу полягає у формуванні необхідних навичок та знань для ефективної роботи в умовах воєнного стану, дозволяючи адаптуватися до неперервного професійного розвитку педагога в складних ситуаціях.

В умовах воєнного стану актуальним стає прискорення трансформацій у соціокультурному просторі, що вносить серйозні зміни в нормативно-правове супровід освітнього середовища. Наростання протиріч у системі освіти України вимагає переходу до нової моделі освітніх послуг, ґрунтованої на сучасних світоглядних позиціях. Умови воєнного конфлікту також висувають вимоги до змін парадигми супроводу розвитку педагогічних працівників, особливо враховуючи потребу неперервної освіти дорослих.

Важливим аспектом неперервної освіти дорослих в умовах війни є психологічна підтримка та соціальна реабілітація для тих, хто пережив травматичні події внаслідок конфлікту. Освіта може бути важливим інструментом для допомоги людям адаптуватися до нових умов і знайти нові можливості. На даний момент Україна вже отримала підтримку від міжнародних партнерів у розвитку цифрової освіти. Тому продовження співпраці з міжнародними організаціями та країнами, що мають досвід у сфері цифрової освіти, зможе допомогти Україні збагатити свій досвід та ресурси.

Не менш важливим, є розвиток у педагога навичок роботи з різними віковими групами, включаючи дорослих здобувачів освіти, для забезпечення ефективного освітнього супроводу. Це підкреслює необхідність підготовки

педагогічних фахівців у галузі андрагогіки та формування конкурентоздатності на ринку освітніх послуг.

Мета спецкурсу полягає у формуванні готовності та адаптації педагогічних працівників неперервного професійного розвитку в умовах воєнного стану; розглядаються стратегії та виклики неперервної освіти дорослих в умовах воєнного стану, а також розвиток цифрової освіти для забезпечення безперервної освіти протягом життя.

Завдання спецкурсу:

- розкрити поняття навчання дорослих в системі безперервної освіти;
- розробити стратегію сучасної практики навчання дорослих;
- сформуванати уявлення про дистанційне навчання в системі безперервної освіти дорослих;
- аналізувати стратегії та виклики професійного розвитку педагогу в умовах воєнного стану.

Матеріали курсу спрямовано на розвиток *освітологічної, андрагогічної, професійно-педагогічної* та компетентності з *професійно-особистісного розвитку* педагогічних працівників.

Курс розраховано на 4 год., із яких 2 год. – лекція, 2 год. – семінарські заняття.

Курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Реалізація завдань для досягнення результатів спецкурсу здійснюється шляхом:

- Самостійного опрацювання слухачами навчального матеріалу.
- Виконання контрольних-діагностичних матеріалів, спрямованих на вдосконалення вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання.
- Учасі в рефлексійно-оцінювальному блоці з метою використання здобутих знань, умінь (навичок) у професійно-педагогічній діяльності.
- Написанні та захисту на підсумковому етапі випускної роботи/проекту (на вибір).

2. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО КУРСУ «ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ»

Пояснювальна записка

Актуальність електронного спецкурсу полягає у формуванні необхідних навичок та знань для ефективної роботи в умовах воєнного стану, дозволяючи адаптуватися до неперервного професійного розвитку педагога в складних ситуаціях.

В умовах воєнного стану актуальним стає прискорення трансформацій у соціокультурному просторі, що вносить серйозні зміни в нормативно-правове супровід освітнього середовища. Наростання протиріч у системі освіти України вимагає переходу до нової моделі освітніх послуг, ґрунтованої на сучасних світоглядних позиціях. Умови воєнного конфлікту також висувають вимоги до змін парадигми супроводу розвитку педагогічних працівників, особливо враховуючи потребу неперервної освіти дорослих.

Важливим аспектом неперервної освіти дорослих в умовах війни є психологічна підтримка та соціальна реабілітація для тих, хто пережив травматичні події внаслідок конфлікту. Освіта може бути важливим інструментом для допомоги людям адаптуватися до нових умов і знайти нові можливості. На даний момент Україна вже отримала підтримку від міжнародних партнерів у розвитку цифрової освіти. Тому продовження співпраці з міжнародними організаціями та країнами, що мають досвід у сфері цифрової освіти, зможе допомогти Україні збагатити свій досвід та ресурси.

Не менш важливим, є розвиток у педагога навичок роботи з різними віковими групами, включаючи дорослих здобувачів освіти, для забезпечення ефективного освітнього супроводу. Це підкреслює необхідність підготовки педагогічних фахівців у галузі андрагогіки та формування конкурентоздатності на ринку освітніх послуг.

Мета спецкурсу полягає у формуванні готовності та адаптації педагогічних працівників неперервного професійного розвитку в умовах воєнного стану; розглядаються стратегії та виклики неперервної освіти дорослих в умовах воєнного стану, а також розвиток цифрової освіти для забезпечення безперервної освіти протягом життя.

Завдання спецкурсу:

- розкрити поняття навчання дорослих в системі безперервної освіти;
- розробити стратегію сучасної практики навчання дорослих;
- сформулювати уявлення про дистанційне навчання в системі безперервної освіти дорослих;

- аналізувати стратегії та виклики професійного розвитку педагогу в умовах воєнного стану.

Метеріали спецкурсу спрямовано на розвиток *освітологічної, андрагогічної, професійно-педагогічної та інноваційної* компетентностей та компетентності з *професійно-особистісного розвитку* педагогічних працівників.

Спецкурс розраховано на 4 год., із яких 2 год. – лекція, 2 год. – семінарські заняття.

Спецкурс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).

Навчально-методичне забезпечення курсу представлено науково-методичними матеріалами (лекція, семінарські заняття, проблемно-пошукові питання для самостійної та індивідуальної роботи слухача, тести, методичні рекомендації) і списком рекомендованих джерел до тематики електронного курсу.

Профіль Типової освітньої програми електронного курсу <i>«Стратегії та виклики неперервної освіти дорослих в умовах воєнного стану»</i>	
Обсяг курсу	0,2 ЄКТС кредиту На опанування матеріалів електронного курсу передбачено 4 академічних годин, що відповідає 0,2 ЄКТС кредиту
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти.
А	Мета
	Мета спецкурсу полягає у формуванні готовності та адаптації педагогічних працівників неперервного професійного розвитку в умовах воєнного стану; розглядаються стратегії та виклики неперервної освіти дорослих в умовах воєнного стану, а також розвиток цифрової освіти для забезпечення безперервної освіти протягом життя.
В	Характеристика типової програми
1.	Функціональна спрямованість Сукупність уявлень, які передбачають врахування особливостей цілеспрямованого процесу стимулювання; виховання, навчання й удосконалення дорослої людини під час професійної підготовки і перепідготовки, який

		<p>інтегрує досвід індивідуального, творчого, особистісно зорієнтованого підходів;</p> <p>грунтується на обов'язковому врахуванні особливостей дорослих: у процесі навчання провідну роль відіграють потреби, мотиви і професійні проблеми тих, хто навчається;</p> <p>дорослій людині необхідно надати можливості для самостійності, самореалізації, самокеруваності.</p>
2.	Фокус Типової програми	<p>Програма зорієнтована на галузь педагогічної науки, що досліджує проблеми навчання, виховання та освіти дорослої людини протягом усього життя та під час кризових ситуацій. У широкому сенсі андрагогіку слід розуміти як науку, особистісної самореалізації людини упродовж усього її життя.</p>
3.	Орієнтація Типової програми	<p>Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти під час воєнного стану.</p>
4.	Особливості типової програми	<p>Типова програма електронного курсу орієнтована на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, які володіють широким спектром професійних навичок і компетенцій для успішного виконання своїх професійних функцій.</p> <p>Особливості електронного курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - впроваджувати певні процедури і критерії, які б засвідчували, що педагоги, які працюють із студентами та учнями, мають відповідну кваліфікацію і високий фаховий рівень

		<p>для здійснення своїх службових обов'язків, науково-дослідних та професійно-педагогічних функцій;</p> <ul style="list-style-type: none"> - гарантувати, що наявні інформаційні, науково-методичні, навчальні й технічні ресурси, які забезпечують освітній процес, є достатніми і відповідають змісту тих освітніх програм, які пропонує заклад вищої освіти; - впроваджувати найсучасніші інформаційні системи й гарантувати, що вони збирають, аналізують і використовують відповідну інформацію для ефективного управління всіма освітніми процесами, організованими згідно затверджених освітніх програм та відповідних систем навчальної, методичної, науково-дослідної, організаційно-педагогічної, інноваційної діяльності; <p>Проходження навчання за кожною темою завершується відповідним видом контролю (проблемно-пошукові питання, завдання для самостійної роботи, тести).</p>
5.	Цільова група	Електронний курс розроблено для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною).
С	Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1.	Професійні вимоги (компетенції)	Визначає посадова інструкція фахівця
2.	Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення

		та поглиблення знань, умінь, навичок педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі неформальної та інформальної освіти.
D	Стиль і методика навчання	
1.	Підходи до викладання і навчання	Розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у процесі їх практичного застосування, оновлення і поповнення професійних знань. Навчання проходить за різними моделями (очною, заочною, очно-дистанційною, дистанційною) із використанням компетентнісного, андрагогічного, особистісно-орієнтованого, діяльсного підходів та: інтерактивних, проблемних, кейс-технологій, практичних завдань, тестів тощо.
2.	Система оцінювання	Результати навчання за Типовою програмою оцінюються (зараховано/ не зараховано) на основі: підготовки відповідей на проблемно-пошукові питання, виконання завдань самостійної роботи, виконання тестових завдань.
E	Програмні компетентності	
1.	Інтегральна компетентність	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів менеджменту, педагогіки і психології на практиці
2.	Загальні компетентності <i>Освітологічна</i>	здатність інтегрувати знання із сучасної філософії та соціології освіти, освітньої політики й економіки освіти в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, демонструвати відповідні цінності професійної діяльності
3.	Спеціальні (фахові) компетентності	андрагогічна компетентність – уміння визначати освітні потреби і

		<p>запити, урахувати особливості мотивації, процесу навчання, застосовувати технології модерації, фасилітації, супервізії, визначати результати навчання, спонукати до рефлексії;</p> <p>професійно-педагогічна – здатність планувати, організовувати та контролювати діяльність суб’єктів освітнього процесу закладів професійної освіти та власну професійну діяльність в умовах реформ і соціальних трансформацій; здатність до вибору оптимальних прийомів, методів та форм навчання, застосування інноваційних технологій на основі володіння технологіями створення сприятливих умов для навчального процесу.</p> <p>інноваційна – здатність педагога забезпечувати використання інновацій у освітньому процесі, поглиблювати спеціальні теоретичні знання з педагогічної інноватики, розвивати вміння ефективного застосування інноваційних педагогічних технологій на практиці через систему мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога;</p> <p>компетентність з інформальної освіти та професійно-особистісного розвитку – здатність організовувати професійний саморозвиток, самонавчання, самовдосконалення і самореалізацію впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти; розвивати (саморозвивати) і вдосконалювати (самовдосконалювати) професійно важливі якості особистості, цінності, що спрямовані на всебічний розвиток особистості всіх суб’єктів освітнього процесу як найвищої цінності суспільства тощо.</p>
F	Програмні результати навчання	

	Знання і розуміння	<ul style="list-style-type: none"> - розуміння важливості адаптації педагога до неперервного професійного розвитку в умовах воєнного стану; - знання андрагогічного підходу в професійному розвитку ; - можливості розуміння системи дистанційного навчання для неперервного розвитку; - аналізу роботи та ефективності системи навчання дорослого населення; - знання нормативно – правової бази освіти дорослих.
	Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> - розрізняти складові освіти дорослих: формальна, неформальна та інформальна освіта; - розробляти ефективні стратегії власного професійного розвитку; - пошук актуальних моделей підвищення кваліфікації; - знаходити шляхи вирішення проблем професійного розвитку в умовах воєнного стану.
	Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - людиноцентризм, цінність особистості, просування демократичних цінностей у освітній процес, - готовність до змін, гнучкість, постійний професійний розвиток; - рефлексія власної професійної діяльності; - морально - етичні цінності.
<p>Ключові слова</p> <p>Неперервна освіта, саморозвиток особистості, предмет андрагогіки, досвід, освіта дорослих, професійний розвиток.</p>		

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО СПЕЦКУРСУ

Зміст модулів	Кількість кредитів ЕКТС	Загальний обсяг годин	Загальний обсяг аудиторних годин	Аудиторні години			Спецкурси	Семінар-практикум	Самостійна робота	Самостійна робота (спецкурс)
				Лекції	Семінарські заняття	Тематичні дискусії				
<i>1</i>										
Тема 1. Стратегії та виклики неперервної освіти в умовах воєнного стану.		2	2				2			
Тема 2. Сучасні тенденції неперервної освіти дорослих в умовах воєнного стану.		2	2				2			
<i>Разом</i>		4	4							

4. ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО СПЕЦКУРСУ ЗА ТЕМАМИ

ТЕМА 1. СТРАТЕГІЇ ТА ВИКЛИКИ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

План лекції

1. Історія андрагогіки.
2. Компоненти андрагогічної підготовки.
3. Професійна комунікація педагогів ЗП(ПТ)О в умовах дистанційного навчання.
4. Неперервна освіта дорослих в умовах воєнного стану: виклики та перспективи.
5. Стратегії та виклики професійного розвитку педагога ЗП(ПТ)О в умовах воєнного стану.
6. Актуальність професійного розвитку педагога ЗП(ПТ)О в умовах сьогодення.

7. Законодавче та нормативно – правове забезпечення освіти дорослих.

Література: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9,11,13,19,20.

1. Історія андрагогіки.

Андрогогіка (грец. *andros* — доросла людина + *agogi* — керівництво, виховання) — педагогіка дорослих, одна з педагогічних дисциплін, яка займається дослідженням проблем освіти, самоосвіти й виховання дорослих. Завданням А. є опрацювання змісту, організаційних форм, методів і засобів навчання дорослих, використання з цією метою засобів масової інформації; визначення оптимальних інтервалів між періодами інтенсивного навчання, функціонування професійних курсів залежно від характеру виробництва. Становлення А. як самостійної науки відбулося в 1950–1970-х рр. Воно пов'язане з іменами американських вчених М. Ноулза і Р. Сміта, англійського — П. Джарвіса, німецького — Ф. Пьоггелера, голландського — Тю Тен Хаве, польського — Л. Тураса та ін.

Вперше (1833 р.) поняття “андрагогіка” використав німецький історик освіти Олександр Капп для позначення науки, яка займається проблемами освіти дорослих. Тоді воно не набуло помітного поширення і навіть викликало сумніви в правомірності існування. Наприклад, відомий німецький педагог І. Гербарт (1776 – 1841) вбачав у ньому небезпеку “узаконення вічного неповноліття”.

Тільки в середині ХХ століття андрагогіка пережила “друге народження” і стала набувати рис самостійної науки. Формуванню подібного статусу сприяло кілька причин. Загальне і всебічне ускладнення громадського життя, розширення діапазону видів діяльності сучасної людини, швидке старіння колись набутої компетентності, скорочення термінів її функціональної придатності вперше гостро порушили питання про необхідність учитися все життя. Виявилось, що ні середня, ні вища школа не здатні навчити раз і назавжди.

Ці соціальні фактори набули особливого звучання, освіта дорослих стала розглядатися як система, покликана компенсувати недоліки середньої і вищої школи.

Освіта дорослих – складова системи освіти, її відносно відокремлений підрозділ, основним завданням якого є сприяння всебічному розвитку людини в період її самостійного життя.

Неперервна освіта – це цілеспрямована й узгоджена система освіти і виховання в умовах науково-технічного і соціального прогресу, адекватна його сучасному змісту, важливими характерними особливостями якої є довічність процесу самостійного навчання, виховання і орієнтації на оволодіння знаннями;

постійне оновлення змісту освіти; поєднання навчання з практичною діяльністю; постійна самоосвіта.

Самоосвіта (в широкому розумінні) – це усвідомлена, запланована і саморегульована самостійна пізнавальна діяльність особистості, спрямована на гармонійний розвиток та задоволення пізнавального інтересу чи спонукана прагненням чогось навчитися, підвищити адаптивність професійної діяльності чи засвоїти якийсь новий вид діяльності.

Саморозвиток особистості – процес збагачення здібностей і особистих якостей людини в ході різних видів доцільної діяльності. В основі саморозвитку лежить засвоєння соціального досвіду і досягнень культури, втілених у реаліях, залучених до того чи іншого виду діяльності. Хід саморозвитку і його результати визначаються двома факторами: а) здатністю індивіда до діяльності “зі знанням справи”, тобто якістю і рівнем освіти; б) характером і мірою втілення соціально-культурного досвіду в реаліях, з якими має справу суб’єкт діяльності.

2. Компоненти андрагогічної підготовки.

Результативність освіти дорослого залежить від виконання професійних обов’язків андрагога, який виконуючи свої функції, має налаштувати слухача на постійний розвиток і самовдосконалення. Компетентність андрагога передбачає, на думку Т. Василькової, по-перше, необхідність об’єктивно оцінювати власні можливості, сильні й слабкі сторони та розуміння професійно значущих якостей; по-друге, усвідомлення значення андрагогічної підготовки для подальшої професійної діяльності та співвідношення цієї підготовки з усім обсягом професійної компетентності, якою він має володіти; по-третє, майбутній андрагог має уявляти перспективи, які йому відкриває обрана професія для подальшого самовдосконалення; по-четверте, розуміння безперервності процесу вдосконалення в особистісному контексті як необхідної умови професійної майстерності.

Підготовка андрагога – це тривалий і складний процес, який за твердженням науковця включає п’ять основних етапів: оптація (усвідомлений вибір професії з урахуванням власних індивідуально-психологічних особливостей); професійна підготовка (формування професійної спрямованості й системи професійних знань умінь і навичок, надбання досвіду теоретичного і практичного розв’язання різноманітних проблем); професійна адаптація (засвоєння нової соціальної ролі, професійне самовизначення, формування особистісних і професійних якостей, досвіду самостійної професійної діяльності); професіоналізація (формування професійної позиції, інтеграція особистісних і професійних якостей і вмінь у відносно стійкі професійно

значущі утворення, кваліфіковане виконання власних обов'язків); професійна майстерність (повна реалізація, самоздійснення особистості у професійній діяльності на основі рухливих інтегральних психологічних новоутворень).

<i>Компоненти андрагогічної підготовки</i>	<i>Емпірична характеристика</i>
Наявність мети, що визначає характер діяльності викладача	Озброєння новими знаннями й уміннями. Прагнення допомогти слухачам знову відкрити втрачені здібності, спрямувати на саморозвиток. Розвиток здатності працювати самостійно й у групі.
Професійна орієнтація, тобто ставлення викладача до себе як професіонала.	Оцінка себе як фахівця у галузі дисципліни, яку викладає, оцінка себе як андрагога
Уявлення про специфіку слухачів (як особистостей і "носіїв" визначених ролей); їхнє ставлення до матеріалу, що вивчається, і здатність його засвоювати.	Ставлення до слухачів як до дорослих людей, які мають певний життєвий і професійний досвід.
Володіння мовою викладання.	Ясність і доступність викладання
Розуміння закономірностей взаємодії учасників освітнього процесу	Здатність до взаємодії: гностична здатність (розуміти слухачів); експресивна здатність (здатність до самовираження); інтерактивна здатність (адекватний вплив на партнерів).

Особлива відповідальність викладача за свою діяльність і її результативність (прогностичні здібності).	Здатність передбачати результати своєї діяльності і на цій основі коригувати її. Уміння налагодити зворотний зв'язок як безпосередньо на кожному занятті, так і протягом усього періоду навчання. Уміння розробляти довго- і короткотермінові програми, що забезпечують раціональне використання навчального процесу
Уявлення про фактори навчального процесу.	Уміння аналізувати соціальну і психологічну обумовленість навчального процесу; уміння оцінювати позитивну і негативну роль тих чи інших факторів.
Андрагогічний оптимізм	Упевненість, що андрагогічно грамотне навчання сприяє розвитку особистості, її вмінню працювати як індивідуально, так і в колективі.
Уміння майстерно проявляти себе як спеціаліста-андрагога.	Постійне прагнення до саморозвитку і творчості, пошук і знаходження об'єктивно нових завдань, методів, способів навчання.

3. Професійна комунікація педагогів ЗП(ПТ)О в умовах дистанційного навчання.

Реалії сьогодення, пов'язані з COVID-19, воєнним станом та іншими кризовими моментами у житті країни, зумовлюють систему вітчизняної освіти шукати шляхи для реалізації освітнього процесу та оптимізації діяльності всіх його учасників. У зв'язку з цим, невід'ємним складником сучасних освітніх реалій стало дистанційне навчання – сукупність інформаційних технологій і методик викладання, що передбачають здобуття освіти без фізичної присутності здобувачів у закладі освіти.

Відмінною рисою дистанційного навчання є використання синхронного режиму – при якому здобувачі освіти працюють разом із педагогами закладу

наживо, використовуючи засоби та технічні рішення зв'язку в реальному часі, дотримуючись встановленого закладом освіти розкладу занять.

Професійно-педагогічна комунікація – система безпосередніх чи опосередкованих зв'язків, взаємодій педагога, що реалізуються за допомогою вербальних і невербальних засобів, засобів комп'ютерної комунікації з метою взаємообміну інформацією, моделювання й управління процесом комунікації, регулювання педагогічних відносин. Професійно-педагогічна комунікація є основною формою педагогічного процесу, продуктивність якого обумовлюється цілями й цінностями спілкування, прийнятими всіма його суб'єктами за норму індивідуальної поведінки. Розгортається вона у процесі спільної комунікативної діяльності людей (суб'єкт-суб'єктної взаємодії), опосередкованої взаємообміном інформацією, за якої кожен із його учасників засвоює загальнолюдський досвід, суспільні, педагогічні, комунікативні, моральні та інші цінності, знання і способи комунікативної діяльності, виявляє, розкриває і розвиває власні психічні якості, формується як особистість і як суб'єкт комунікації.

Сильними сторонами змішаного навчання для педагога з метою організації його професійної комунікації є:

- більше контролю над часом, місцем і швидкістю навчання;
- планування часу для самостійного навчання, як розвиток самоменджменту педагога;
- розвиток комунікативної компетентності через створені умови для самостійної роботи із джерелами інформації, навчальними ресурсами, а також для взаємодії між самими слухачами курсів;
- наявність достатньої кількості часу на досягнення визначених результатів навчання саме стільки, скільки це необхідно кожному;
- поєднання синхронного та асинхронного навчання, що розвиває вміння складання індивідуального графіка навчання;
- автономія, тобто можливість вибрати індивідуальний темп навчання за індивідуальною освітньою траєкторією;
- розвиток м'яких навичок, пов'язаних із упевненістю у власних силах, цілеспрямованістю, вмінням самостійно вчитися, лідерством і командною роботою; – можливість навчання без відриву від виробництва;
- опанування навиків застосування технологій змішаного навчання, дистанційних та інформаційно-цифрових технологій;
- обрання зручного алгоритму реалізації змішаного навчання.

4. Неперервна освіта дорослих в умовах воєнного стану: виклики та перспективи для педагогів ЗП(ПТ)О.

Концепція «неперервної освіти», яка вперше була висловлена на форумі ЮНЕСКО в 1965 році П. Ленграндом, залишається доречною в сучасному суспільстві, що стрімко розвивається. З урахуванням динамічного характеру цього розвитку людина повинна постійно вдосконалювати свої навички та використовувати свій потенціал для успішної адаптації.

Неперервна освіта розглядається як процес навчання, який охоплює усе життя людини, і освіта дорослих визнається необхідною складовою цього процесу. За словами Л. Лук'янової, в умовах таких викликів освіта дорослих стає не лише засобом досягнення мети, але й самою метою розвитку особистості. Це сприяє утвердженню людиноцентризму в освіті, де основною метою є самовираження, розвиток соціальних зв'язків і навичок дії.

Отже, сучасне розуміння неперервної освіти включає активну практичну діяльність у її змісті як соціального явища. Принцип неперервності передбачає новий тип взаємодії між особистістю та суспільством, роблячи освіту багатоплановою та комплексною.

Також актуальним є прийняття Закону України «Про освіту дорослих», у якому значна увага приділяється діяльності центрів освіти та навчання дорослих в структурі неперервної освіти. Проект цього закону був розроблений у 2022 році. Також важливими є розробка державної комплексної цільової програми з підтримки ЦОД у регіонах та регіональних цільових програм у сфері неперервної освіти дорослих. Сприяння інвестиційній привабливості неперервної освіти, впровадження багатоканального фінансування та створення механізмів стимулювання для громадян та роботодавців є ключовими завданнями.

Насамкінець, в Україні слід розвивати якісну громадянську освіту, здійснювати дієву, не заформалізовану освітню, культурно-просвітницьку діяльність національно-патріотичного спрямування. Це має враховувати можливості та обмеження формальної, неперервної та інформальної освіти для дітей, молоді та дорослих протягом їхнього життя. Також важливо враховувати конструктивні ідеї історико-педагогічного досвіду діяльності україноцентричних дитячо-юнацьких, молодіжних та інших організацій.

Відновлення зруйнованих освітніх об'єктів внаслідок збройної агресії Росії стає пріоритетним завданням для розвитку системи освіти дорослих в Україні у післявоєнний період. На передньому плані залишаються питання створення доступного та безпечного освітнього середовища для всіх учасників освітньої взаємодії, зокрема для вимушених мігрантів – як внутрішніх, так і міжнародних, а також тих, хто залишився в тимчасовій окупації та зоні активних бойових дій. Надзвичайно важливою стає розробка ефективних стратегій щодо професійної підготовки та перепідготовки вразливих категорій

дорослого населення, включаючи ветеранів війни та внутрішньо переміщених осіб.

5. Стратегії та виклики професійного розвитку педагога ЗП(ПТ)О в умовах воєнного стану.

Важливим аспектом неперервної освіти дорослих в умовах війни є психологічна підтримка та соціальна реабілітація для тих, хто пережив травматичні події внаслідок конфлікту.

Освіта може бути важливим інструментом для допомоги людям адаптуватися до нових умов і знайти нові можливості. На даний момент Україна вже отримала підтримку від міжнародних партнерів у розвитку цифрової освіти.

Тому продовження співпраці з міжнародними організаціями та країнами, що мають досвід у сфері цифрової освіти, зможе допомогти Україні збагатити свій досвід та ресурси.

Для успішного впровадження цифрової освіти, важливо забезпечити належну інфраструктуру та доступ до сучасних технологій. Це включає в себе розвиток інтернет-інфраструктури в місцях, де це є проблемою, та забезпечення необхідними засобами навчання. Також проведення інформаційних кампаній та навчальних заходів з цифрової грамотності для дорослих громадян є не менш важливим завданням. Це допоможе людям впоратися з цифровими технологіями не лише в освіті, а й у повсякденному житті та професійній діяльності.

Тому сучасний процес цифровізації освіти вимагає комплексного підходу як до пріоритетної складової частини реформи освіти: визначення конкретних ініціатив підключення класів до широкосмугового інтернету; створення та реалізація сучасних моделей забезпечення учнів та освітніх закладів комп'ютерним та мультимедійним обладнанням; підготовку, адаптацію та організацію доступу до мультимедійних технологій та створення відповідних цифрових освітянських платформ для використання в освітньому процесі.

Розвиток цифрової освіти забезпечується через налагодження співпраці в освітньому процесі між представниками закладів освіти та академічними науковими установами, державними органами влади, бізнесом, підприємствами, громадськими та іншими організаціями.

Особлива увага приділяється створенню середовища для навчання з використанням цифрових технологій. Результатами такої співпраці є створення регіональних цифрових коаліцій (об'єднання державних органів влади, бізнесу, освіти та зацікавлених сторін на ринку праці) для розвитку цифрових навичок та компетентностей.

Цифрова освіта в Україні, навіть в умовах воєнного конфлікту, може слугувати ключовим інструментом для забезпечення неперервної освіти дорослих, підвищення цифрової грамотності та сприяння розвитку країни в глобальному цифровому світі.

Отже, впровадження цифрової освіти в освітній процес надасть можливість:

- підвищити якість освіти, інтегрувати систему освіти регіону до європейського та світового освітнього простору;
- формувати й розвивати цифрові навички та компетентності; розвиток навичок та компетентностей у науково-дослідницькій та інженерній діяльності, стимулювання творчості та винахідництва, а також формування здатності до ранньої професійної самовизначеності та готовності до свідомого вибору майбутньої професії.
- популяризувати «цифрові» професії (відповідно до вимог ринку праці, «цифрових» трендів);
- надавати дітям з обмеженими можливостями доступ до використання сучасних цифрових технологій;
- поширювати інновації у сфері освіти.

6. Актуальність професійного розвитку педагога ЗП(ПТ)О в умовах сьогодення.

Сучасній моделі соціально-економічного розвитку країни повинна відповідати ефективна система професійної (професійно-технічної) освіти, яка може швидко адаптуватися до запитів ринку та забезпечувати підготовку кваліфікованих робітників, здатних бути конкурентноспроможними в існуючому соціально-економічному просторі. Упродовж останніх років в Україні відбувається зміна освітньої парадигми: від інформаційно-когнітивної, притаманній індустріальному суспільству, до особистісно-діяльнісної, оснований на компетентнісному підході до освітнього процесу, характерної для постіндустріального, інформаційного суспільства. Освітня практика об'єктивно потребує зробити головною фігурою навчального процесу конкретного здобувача освіти, тим самим орієнтуючи діяльність педагогічних працівників ЗП(ПТ)О на персоніфікацію процесу професійної підготовки фахівців. Ключова роль у підготовці конкурентноспроможних робітників належить педагогічним працівникам закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Вирішення проблеми забезпечення промисловості, сільського господарства та сфери послуг кваліфікованими робітничими кадрами перебуває у площині впровадження випереджувальних змін у систему підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О – викладачів професійнотеоретичної підготовки та майстрів виробничого навчання.

Істотні зміни у суспільстві, соціальному житті, виробничому секторі економіки держави обумовлюють необхідність підготовки педагогічного працівника з принципово новим типом мислення, готового до здійснення інноваційної педагогічної та науково-методичної діяльності, професійнокомпетентного, здатного виконувати конструктивні дії у різноманітних ситуаціях професійного характеру і здійснювати навчально-методичну діяльність на високому науковому рівні відповідно до вимог вищих навчальних закладів.

Наукові дослідження з проблем теорії і методики професійної освіти повинні мати випереджувальний характер і спрямовуватися на: прогнозування розвитку професійної освіти; обґрунтування й проектування нових моделей та організаційно-педагогічних форм підготовки робітників, змісту професійної освіти, інноваційних технологій навчання професії, формування іміджу педагога професійної школи.

Створення системи навчально-методичної діяльності у ЗП(ПТ)О починається з визначення її складових: цілей, завдань, змісту, форм, методів, умов, результатів, які пов'язані між собою. Ця система, ефективно спланована та реалізована, сприятиме становленню професійного іміджу педагога, що працюватиме на формування наукового рівня його методичної культури – 5 вищої форми активності педагога, його творчої самостійності, стимулів і умов удосконалення освітньої та науково-методичної діяльності закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

ТЕМА 2. Семінарське заняття. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.

Питання для обговорення семінарського заняття

1. Дайте визначення поняттю освіта дорослих?
2. Як реагує міністерство освіти України на виклики, що пов'язані із забезпеченням неперервної освіти в умовах воєнного конфлікту?
3. Які на Вашу думку, професійні компетентності Ви вважаєте важливими для педагога?
4. Які сучасні тенденції професійного розвитку педагога Ви вважаєте найбільш ефективними?
5. Які програми для освіти дорослих Ви можете рекомендувати, щоб покращити свою професійну діяльність?
6. Розкрийте основні завдання нормативно-правового забезпечення освіти дорослих.

Література: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9,11,13,17.

1. Дайте визначення поняттю освіта дорослих?

Освіта дорослих – складова системи освіти, її відносно відокремлений підрозділ, основним завданням якого є сприяння всебічному розвитку людини в період її самостійного життя.

У сучасних умовах відбувається розширення функцій освіти, зокрема актуалізується переосмислення практики і теоретичного обґрунтування освіти дорослих, розробки закономірностей і принципів, цілей, змісту, форм, методів і засобів навчання дорослих. З цих позицій необхідно висвітлити питання про предмет андрагогічної науки. Як наука, що пізнає й узагальнює практику освіти дорослих, андрагогіка дає знання, що дозволяють формулювати і реалізовувати основні цілі освіти дорослих. Вона створює теоретичні, методологічні і методичні основи діяльності, яка допомагає дорослим набуті загальні і професійні знання, досягнення культури і переглянути життєві принципи. Андрагогіка розглядає освіту в контексті життєвого шляху людини.

2. Як реагує міністерство освіти України на виклики, що пов'язані із забезпеченням неперервної освіти в умовах воєнного конфлікту?

Неперервна освіта розглядається як процес навчання, який охоплює усе життя людини, і освіта дорослих визнається необхідною складовою цього процесу. За словами Л. Лук'янової, в умовах таких викликів освіта дорослих стає не лише засобом досягнення мети, але й самою метою розвитку особистості. Це сприяє утвердженню людиноцентризму в освіті, де основною метою є самовираження, розвиток соціальних зв'язків і навичок дії.

Отже, сучасне розуміння неперервної освіти включає активну практичну діяльність у її змісті як соціального явища. Принцип неперервності передбачає новий тип взаємодії між особистістю та суспільством, роблячи освіту багатоплановою та комплексною.

Цифрова трансформація освіти в Україні стала необхідністю не лише через військовий конфлікт, але й у контексті глобальних трендів та загальнодержавної політики щодо цифрової трансформації. Уряд передбачив ряд завдань щодо підвищення рівня цифрової грамотності населення та впровадження сучасних освітніх програм для розвитку навичок використання цифрових технологій. Цифровізація всіх сфер суспільного життя є актуальним напрямом не лише через військовий стан, а й через глобальні тренди сьогодення та загальнодержавну політику щодо вектору цифрової трансформації держави.

Зокрема, у межах Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р.

№ 695, передбачено ряд операційних цілей та завдань щодо підвищення рівня цифрової грамотності населення, упровадження сучасних освітніх програм для ефективного формування навичок користування цифровими технологіями.

Також, відповідно до Концепції розвитку цифрових компетентностей, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р., передбачено розроблення методичних рекомендацій щодо застосування рамок цифрових компетентностей; створення системи індикаторів моніторингу розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей в суспільстві; запровадження правового регулювання з питань формування державної політики у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей громадян з урахуванням досвіду країн ЄС.

Важливим аспектом неперервної освіти дорослих в умовах війни є психологічна підтримка та соціальна реабілітація для тих, хто пережив травматичні події внаслідок конфлікту. Освіта може бути важливим інструментом для допомоги людям адаптуватися до нових умов і знайти нові можливості. На даний момент Україна вже отримала підтримку від міжнародних партнерів у розвитку цифрової освіти.

Під час повномасштабної війни в Україні ЦОД внесли корективи не тільки у формати навчання, але і у тематичне спрямування курсів відповідно до актуальних запитів громадян. Зазначимо також, що в умовах війни рф проти України зростає попит на вивчення української мови.

Важливо відзначити, що Центри освіти дорослих не лише надають освітні послуги, але також ініціюють заходи щодо збору благодійної допомоги для воїнів Збройних Сил України та людей, які опинилися у складних обставинах через бойові дії. Вони надають соціальну, психологічну та інформаційну допомогу родинам переселенців, воїнів та допомагають переміщеним особам у розселенні та працевлаштуванні. Ці Центри виступають активними учасниками волонтерської діяльності, допомагаючи тим, хто потребує допомоги під час військових конфліктів.

В зв'язку зі зростанням міграційних процесів, важливо наголосити на ще одній ключовій аспекті діяльності ЦОД – підтримці адаптації українців за кордоном до нового лінгвокультурного середовища через реалізацію освітніх заходів лінгвістичного та психологічного спрямування.

Також актуальним є прийняття Закону України «Про освіту дорослих», у якому значна увага приділяється діяльності центрів освіти та навчання дорослих в структурі неперервної освіти. Проект цього закону був розроблений у 2022 році. Також важливими є розробка державної комплексної цільової програми з підтримки ЦОД у регіонах та регіональних цільових програм у сфері неперервної освіти дорослих. Сприяння інвестиційній привабливості

неперервної освіти, впровадження багатоканального фінансування та створення механізмів стимулювання для громадян та роботодавців є ключовими завданнями.

3. Які на Вашу думку, професійні компетентності Ви вважаєте важливими для педагогів ЗП(ПТ)О?

Професійна педагогічна компетентність визначається як поінформованість педагога про знання й уміння та їхні нормативні ознаки, які необхідні для здійснення цієї праці; володіння психологічними якостями, бажаними для виконання, реальна професійна діяльність відповідно до еталонів і норм. Також слід зауважити, що професійна компетентність педагога знаходиться у постійній динаміці, адекватно реагуючи на зміни потреб педагогічної практики, активно впливаючи на стан інформаційно-освітнього середовища і формуючи освітні потреби, що змінюються.

На професійний розвиток викладача впливають зовнішня та внутрішня сфери. Внутрішня сфера складається з п'яти «само-»:

- самоосвіти;
- самовдосконалення;
- саморозвитку;
- самовиховання;
- самоаналізу.

У результаті реалізації системи розвитку психолого-педагогічної культури викладачі спеціальних дисциплін найбільшою мірою оволоділи широким колом психолого-педагогічних знань:

- знання закономірностей та принципів навчання, їх урахування при аналізі процесу навчання;
- вміння визначати мету навчальної діяльності здобувачів освіти;
- забезпечення відповідності процесу навчання сучасному розумінню його сутності, структури і функцій;
- забезпечення єдності теоретичного і практичного компонентів змісту навчального матеріалу;
- знання вимог до занять різних типів, методів навчання та їх класифікації;

- знання структури навчальної діяльності педагогів та здобувачів освіти;
- використання педагогом доцільних засобів навчання;
- знання психологічних особливостей здобувачів освіти та їх урахування у навчальному процесі;
- забезпечення психологічних та педагогічних умов реалізації диференційованого та індивідуального підходу у навчанні здобувачів освіти;
- запровадження системи заходів щодо підвищення ефективності оптимізації процесу навчання;
- забезпечення мотивації навчальної діяльності здобувачів освіти;
- знання критеріїв оцінювання якості знань, умінь та навичок здобувачів освіти;
- запровадження системи заходів щодо попередження неуспішності здобувачів освіти;
- вміння планувати, аналізувати свою діяльність та діяльність здобувачів освіти;
- оволодіння технікою тактовного спілкування;
- організація співпраці та безпосередньої взаємодії педагога та здобувачів освіти;
- знання психологічних факторів впливу на процес навчання.

4. Які сучасні тенденції професійного розвитку педагога Ви вважаєте найбільш ефективними?

1. Розробка та впровадження інноваційних методів викладання, враховуючи індивідуальні потреби кожного учня.
2. Створення проектів з використанням технологій для підвищення мотивації та інтересу учнів до навчання.
3. Розвиток навичок у роботі з різними типами учнів, включаючи тих, у кого є особливості розвитку чи навчання.
4. Вивчати та впроваджувати сучасні підходи до оцінювання, сприяючи розвитку рефлексії та самооцінки в учнів.
5. Організовувати та вводити тренінги для колег щодо використання новітніх освітніх технологій та методик.
6. Розвивати власні навички в області міжкультурної комунікації для успішного спілкування з різними групами учнів.
7. Створювати освітні програми для підтримки учнів з високим рівнем обдарованості або специфічними навчальними потребами.
8. Активно долучати до професійних спільнот та мереж для обміну досвідом та інноваційним практиками.

5. Які програми для освіти дорослих Ви можете рекомендувати для педагогів ЗП(ПТ)О, які прагнуть покращити свою професійну діяльність?

Рівень освіти людини дуже сильно впливає на її можливості у житті. Це стосується різних аспектів – від роботи, яку можна здобути, до середньої тривалості життя.

Існує багато міжнародних досліджень, які підкреслюють, що люди, які краще навчалися під час своєї початкової освіти та люди з вищою освітою схильні продовжувати навчатися і надалі. Освіта дорослих уможливорює соціальну мобільність. Вона підтримує як тих, хто не зміг повною мірою скористатися перевагою початкової освіти, так і тих, хто має намір продовжувати навчання як дорослий учень.

Від навчання базовим навичкам до шкіл, що працюють за принципом «другий шанс», та навчання мові для мігрантів – освіта дорослих створює багато можливостей для покращення життя індивідів, а також для того, щоб зробити суспільства більш рівними у ширшому масштабі, створити справедливіші суспільства і забезпечити інтенсивніший економічний розвиток. Інформаційно-пропагандистська робота з групами людей, які не навчаються, є необхідною задля досягнення кращої соціальної інтеграції. 3

а умови застосування коректних методик люди зможуть бути більш ефективно залучені до суспільних справ, демократичного процесу, економіки, мистецтва та культури.

Навчання дорослих є особливо потужним інструментом для зближення людей із різних сфер та стадій життя, для розвитку взаєморозуміння та поваги, а також для сприяння активній громадянській позиції, особистісному розвитку та добробуту. Завдяки цьому розвивається суспільство, демократія та соціальний мир.

Приклади програм для навчання та отримання певних навичок та умінь:

1. **Coursera:** Пропонує широкий вибір курсів від провідних Університетів та компаній для різних галузей.
2. **LinkedIn Learning:** Надає доступ до тисячі відео-курсів з різних тем, які допоможуть вдосконалити навички у роботі.
3. **EdX:** Платформа для онлайн-курсів від Університетів та організацій з усього світу.
4. **Udemy:** Має велику кількість курсів на різноманітні теми, включаючи розвиток навичок для професійного зростання.
5. **Skillshare:** Платформа, яка фокусується на творчих та практичних навичках також містить курси з бізнесу та технологій.
6. **Codecademy:** Допомагає тим, хто хоче вивчати програмування та розвивати технічні здібності.

6. Розкрийте основні завдання нормативно – правового забезпечення освіти дорослих.

Основні завдання нормативно – правового забезпечення освіти дорослих включають:

- Гарантування доступу до освіти: забезпечення рівних можливостей для всіх дорослих отримати освіту незалежно від їхнього віку, соціального стану чи інших характеристик;
- Визначення прав та обов'язків учасників: чітке визначення прав та обов'язків сторін, що беруть участь у процесі освіти дорослих, включаючи учнів, викладачів та інших учасників;
- Створення стандартів якості: розробка та впровадження стандартів, які забезпечують якість освітніх програм для дорослих та відповідають сучасним вимогам ринку праці;
- Фінансування та підтримка: забезпечення достатнього фінансування для здійснення освітніх програм для дорослих, а також надання підтримки учасникам цього процесу;

- захист прав споживачів освітніх послуг: забезпечення прав та інтересів осіб, які отримують освіту, і введення механізмів захисту інших прав;
- адаптація до потреб ринку праці: зорієнтованість на врахування потреб ринку праці для забезпечення ефективності та конкурентоспроможності дорослих у сфері зайнятості.

Ці завдання спрямовані на розвиток інтелектуальних та професійних компетенцій дорослих учнів, сприяючи їхньому успішному впровадженню в сучасне суспільство.

5. ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 2

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.

Рекомендовані питання для обговорення

1. Дайте визначення поняттю освіта дорослих?
2. Назвіть фактори які успішно впливають на професійний розвиток педагогів?
3. Які на Вашу думку професійні компетентності педагога ЗП(ПТ)О є важливими?
4. Які виклики сьогодення у професійному розвитку Ви вважаєте найбільш ефективними?
5. Які програми для освіти дорослих Ви можете рекомендувати для педагогів ЗП(ПТ)О, які прагнуть покращити свою професійну діяльність?
6. Розкрийте основні завдання нормативно – правового забезпечення освіти дорослих.

Література: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9,11,13,17,18.

Завдання до семінарського заняття

1. Опрацювати теоретичний матеріал з тематики питань семінарського заняття та дати відповіді на питання для самоконтролю до теми 2.

6. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Питання для самоконтролю до теми 1

1. Які чинники необхідно урахувати при організації навчання дорослої людини?

2. Які основні аспекти професійного розвитку педагога Ви вважаєте найважливішими?
3. Що нового вносить андрагогіка у Ваше уявлення про освіту як соціальне явище?
4. Порекомендуйте стратегії, які Ви використовуєте для мотивації учнів та стимулювання навчального інтересу здобувачів освіти.

Питання для самоконтролю до теми 2

1. Як Ви оцінюєте вплив своєї роботи на успіхи учнів та їх професійний розвиток?
2. У чому полягає відмінність між педагогікою і андрагогікою?
3. Які виклики вносить воєнний стан в освітнє середовище? Вплив професійного розвитку педагога у воєнний стан?
4. Які методи мотивації Ви можете запропонувати для стимулювання індивідуального розвитку учня в умовах воєнного стану?
5. Назвіть можливості які існують для впровадження індивідуальних планів професійного розвитку педагога ЗП(ПТ)О, враховуючи особисті потреби та амбіції?

7. КОМПЛЕКС ПРАКТИЧНИХ (ТЕСТОВИХ) ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Із поданого переліку визначень «педагогіки» оберіть одне найбільш повне:

- а) Педагогіка – це наука, яка вивчає закономірності розвитку людини в умовах педагогічного процесу;
- б) Педагогіка – це наука про підготовку підростаючого покоління до життя;
- в) Педагогіка – наука про освіту, навчання, виховання і розвиток особистості.

2. Із поданого переліку оберіть коректне визначення предмету «педагогіки»:

- а) Предметом педагогіки є розробка правил, порад, рекомендацій щодо реалізації виховання;
- б) Предметом педагогіки є процеси навчання, виховання і розвитку особистості;

в) Предметом педагогіки є розкриття механізмів і закономірностей оволодіння знаннями, уміннями й навичками.

3. Визначте, у якій із нижченаведених груп зазначені науки, що утворюють систему педагогічних наук:

а) Етика, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, логіка, андрагогіка, військова педагогіка, педагогіка школи;

б) Історія педагогіки, методика викладання, філософія, етика, естетика, соціальна педагогіка, олігофрено-педагогіка;

в) Загальна педагогіка, спеціальна педагогіка, вікова педагогіка, функціональна педагогіка, порівняльна педагогіка, історія педагогіки, народна педагогіка.

4. Які переваги має самостійна діяльність у навчанні дорослих в умовах кризових ситуацій?

а) Гнучкість графіку;

б) Широке коло платформ для навчання;

в) Наявність індивідуальних потреб в онлайн – курсах та вебінарах.

5. Які перешкоди можуть виникати при відновленні навчання дорослих після тривалої перерви?

а) Відсутність мотивації;

б) Труднощі у виконанні певних завдань;

в) Несумісність графіку навчання.

6. Наведіть переваги неперервної освіти дорослих.

а) Зниження рівня безробіття;

б) Розвиток креативності та здобуття нових навичок та знань;

в) Конкурентоспроможність на ринку праці.

7. Із поданого переліку виберіть три, які є пріоритетними напрямками державної політики щодо розвитку освіти дорослих?

а) Особистісна орієнтація освіти;

б) Предметна орієнтація освіти;

в) Формування національних і загальнолюдських цінностей;

г) Постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу.

8. Із поданого переліку виберіть ту групу, в якій зазначено форми організації навчання?

- а) Словесні, наочні, практичні;
- б) Бесіда, пояснення, розповідь, вправа;
- в) Індивідуальна, групова, класно-урочна, белл-ланкастерська, дальтон-планівська, бригадно-лабораторна.

9. Виберіть вірне значення поняттю «дидактика»?

- а) Наука, що досліджує особливості діяльності вчителя;
- б) Розділ педагогіки про освіту і виховання молодого покоління;
- в) Галузь педагогіки про теорію навчання й освіту людини.

10. Вкажіть на вірний перелік закладів післядипломної освіти:

- а) Академії, інститути, університети;
- б) Вище професійне училище, народні університети;
- в) Бібліотеки, клуби, вищі навчальні заклади;
- г) Інститути підвищення кваліфікації, аспірантура, докторантура.

11. Підготовка фахівців у ВНЗ може здійснюватися згідно такими формами навчання, як:

- а) Очна, заочна, домашня, дистанційна;
- б) Екстернат, очна, віддалена, вечірня;
- в) Заочна, дистанційна, екстернат, вечірня, очна;
- г) Очна, самопідготовка, екстернат, дистанційна;

12. Освітня кваліфікація це...?

- а) Документ про освіту;
- б) Затвердені в установленому порядку вимоги до компетентностей працівників, що слугують основою для формування професійних кваліфікацій;
- в) Сукупність інституцій і правових норм, які регулюють процеси формування освітніх та/або професійних вимог до осіб відповідно до потреб суспільства та ринку праці, оцінювання кваліфікаційного рівня;

г) Визнана закладом освіти чи іншим уповноваженим суб'єктом освітньої діяльності та засвідчена відповідним документом про освіту сукупність встановлених стандартом освіти та здобутих особою результатів навчання.

13. Що на Вашу думку є найважливішим під час неперервної освіти: теоретичні чи практичні навички?

- а) Теоретичні навички;
- б) Практичні навички;
- в) Обидва рівно важливі.

8. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

Андрагогіка (від гр. aner andros – “доросла людина”, “зрілий чоловік”, ago – “веду”) — теорія навчання дорослих, яка вивчає специфічні закономірності засвоєння знань і вмінь дорослим суб'єктом у процесі навчальної діяльності, а також особливості керівництва останнього з боку професійного педагога.

Неперервна освіта – це цілеспрямована й узгоджена система освіти і виховання в умовах науково-технічного і соціального прогресу, адекватна його сучасному змісту, важливими характерними особливостями якої є довічність процесу самостійного навчання, виховання і орієнтації на оволодіння знаннями; постійне оновлення змісту освіти; поєднання навчання з практичною діяльністю; постійна самоосвіта.

Самоосвіта (в широкому розумінні) – це усвідомлена, запланована і саморегульована самостійна пізнавальна діяльність особистості, спрямована на гармонійний розвиток та задоволення пізнавального інтересу чи спонукана прагненням чогось навчитися, підвищити адаптивність професійної діяльності чи засвоїти якийсь новий вид діяльності.

Саморозвиток особистості – процес збагачення здібностей і особистих якостей людини в ході різних видів доцільної діяльності. В основі саморозвитку лежить засвоєння соціального досвіду і досягнень культури, втілених у реаліях, залучених до того чи іншого виду діяльності. Хід саморозвитку і його результати визначаються двома факторами:

а) здатністю індивіда до діяльності “зі знанням справи”, тобто якістю і рівнем освіти;

б) характером і мірою втілення соціально-культурного досвіду в реаліях, з якими має справу суб'єкт діяльності.

Предмет андрагогіки – це цілісний педагогічний процес, цілеспрямовано організований для освіти дорослого населення в контексті неперервної освіти.

Таким чином предметом андрагогіки є закономірності, принципи організації навчання, освіти дорослих, що передбачає визначення цілей, завдань, змісту, методів, форм, засобів залучення дорослого до оволодіння соціальним досвідом людства, його культурними цінностями, створення для цього оптимальних умов з метою забезпечення його потреб і потреб суспільства, а також моніторинг результативності цього процесу та його корегування в разі необхідності.

Процес – це розвиток якогось явища, що відображає закономірну, послідовну, неперервну зміну моментів розвитку, що слідує один за одним.

Процес навчання — це сукупність послідовних і взаємопов'язаних дій учителя і учнів, спрямованих на забезпечення свідомого і міцного засвоєння системи наукових знань, умінь і навичок, формування вміння використовувати їх у житті, на розвиток самостійності мислення, спостережливості та інших пізнавальних здібностей учнів, оволодіння елементами культури розумової праці і формування основ світогляду.

Технології навчання - система методів, прийомів і дій вчителів і учнів у процесі навчання.

Навчальні технології - інформаційні технології, які можна використовувати для організації процесу навчання.

Досвід – відображення в людській свідомості об'єктивного світу, що базується на сприйманні довкілля.

Освіта дорослих - це практика навчання і виховання дорослих, набуття ними нових навичок, умінь та знань пов'язана з новим працевлаштуванням чи з іншого роду зміною діяльності. Система освіти дорослих - це сукупність закладів і установ формальної (загальноосвітні та професійні навчальні заклади) та неформальної освіти дорослих (учнівство на робочому місці, різноманітні курси для здобуття нової спеціальності і задоволення пізнавальних, соціальних потреб), наукових, науковометодичних, методичних установ, науково-виробничих підприємств, інформаційних служб, інших юридичних та фізичних осіб, які мають право на надання освітніх послуг, а також державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування.

Законодавство з освіти дорослих – це сукупність законів, виданих вищим органом державної влади, а також підзаконних нормативних актів, що визначають порядок і умови реалізації прав дорослих членів суспільства на освіту впродовж життя.

Освіта дорослих в усіх її вимірах – формальна, неформальна, інформальна, – спрямована на саморозвиток особистості й відповідно, має мати підтримку на державному рівні.

9. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ

За консультаціями чи уточненнями окремих питань електронного курсу можна звернутися до викладача Чертова Владислава Ігоровича за електронною поштою certovvladislav425@gmail.com або у вайбер за номером +38-066-162-49-83.

10. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

1. Барабаш О. Аналіз теорій навчання дорослих учнів / О. Барабаш // Імідж сучасного педагога. – 2011. <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/02/Barabash-O.D.-Pedagogical-situations-as-a-part-of-the-technology-of-teachers-developmental-training-in-terms-of-postgraduate-education.pdf>

2. Болтівець С., Сігаєва Л. Пріоритетні напрями освіти дорослих в матеріалах ЮНЕСКО / С.Болтівець, Л.Сігаєва // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2003. Випуск 3-4. <https://scholar.google.com/citations?user=MO2PNbkAAAAJ&hl=ru>

3. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку / Ред рада вид.: В.Г. Кремень та ін.) – К.: Знання України, 2009. <https://book-ye.com.ua/catalog/pedahohika-ta-vykhovannya/vyshcha-pedahohichna-osvita-i-nauka-ukrayiny-istoriya-sohodennya-ta-perspektyvy-rozvytku-kharkivska/>

4. Дем'яненко Н. Освіта дорослих: світові тенденції другої половини ХХ - початку ХХІ ст. [Текст] / Н. Дем'яненко // Педагогічні науки: зб. наук. праць / Полт. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Полтава, 2011. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=pena_2011_2_10

5. Дем'яненко Н. Трансформація концепції освіти дорослих у другій половині ХХ - на початку ХХІ ст. [Текст] / Н. Дем'яненко // Вища освіта України. – 2011.

6. В. Г. Кремень Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. – К.:Знання, 2010. – 520 с. http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1578714

7. В. В. Сидоренко Розвиток педагогічного акмепрофесіогенезу в умовах формальної і неформальної післядипломної освіти / Теорія та методика

професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти: монографія / керівн. авт. кол. Н.В. Гузій; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018.

https://lib.iitta.gov.ua/107265/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%A1%D0%98%D0%94%D0%9E%D0%A0%D0%95%D0%9D%D0%9A%D0%9E_%D0%94%D1%80%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf

8. Сидоренко В.В. Акмеологічні технології в освіті дорослих / В.В. Сидоренко // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. – Вип. 26 (36). – Сер. 16 «Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики»: зб. наук. пр. / ред. кол.: Н.В. Гузій (відп. ред.). – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016.

http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nchnpu_016_2016_26_11

9. Сидоренко В.В. Концепція маркетингу освітніх послуг для професійного розвитку фахівців нової української школи / матеріали III Міжнародної науковопрактичної конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи» (15-22 травня 2017 року) КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» / електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. – №5.

https://lib.iitta.gov.ua/706705/1/%D0%A1%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8_2017.pdf

10. Освіта дорослих у перспективі змін: інновації, технології, прогнози: колективна монографія /За ред. А.Василюк, А.Стоговського. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. – 248с.

https://lib.iitta.gov.ua/718885/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%9F%D0%9E_%D0%9F%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B8%20%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD%20.pdf

11. Концепція освіти дорослих в Україні /Укл.: Лук'янова Л.Б.–Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2011. <https://core.ac.uk/download/pdf/144470844.pdf>

12. Н. Ничкало Андрагогіка в системі педагогічних наук / Н. Ничкало // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. - 2009. - Вип. 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2009_1_4 http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21RE

[F=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=OD_2009_1_4](https://www.researchgate.net/publication/358111111)

13. Аніщенко О. Неформальна освіта дорослих в умовах російсько-української війни: стан, проблеми і перспективи розвитку. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2022. №21 (1), С. 18–34. [https://doi.org/10.35387/od.1\(21\).2022.18–34](https://doi.org/10.35387/od.1(21).2022.18-34). <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/216>

14. Білик Н. І., Старовойтова М. Ю. Педагог-новатор – важливий важіль оптимізації системи неперервної освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 5 (206). С. 5–9. [https://doi.org/10.33272/2522–9729–2022–5\(206\) – 5–9](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5(206)-5-9). <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/266368>

15. Бурцева Ю. О. Управління інноваційною та проєктною діяльністю в освітній сфері в умовах воєнного стану. Системи управління освітою під час воєнного стану та перспективи оновлення освіти в повоєнну добу: матеріали Всеукр. наук. – практ. конф., м. Краматорськ, 5 грудня 2022 р./ редкол.: Ю. О. Бурцева, М. О. Кириченко, П. С. Малєєв [та ін]; Донецький ДонОблППО. 2022. https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40791/Forum_zbirnyk%20materialiv_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Топузов О. М. Інформаційно-аналітичний збірник «Освіта України в умовах воєнного стану». Київ, 2022. 358 с. https://znayshov.com/News/Details/navchalno-metodychni_posibnyky_dlia_pedahohichnykh_pratsivnykiv/1

16. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Навчально – методичний посібник «Дидактика професійної освіти: практико – зорієнтований аспект». Біла Церква, 2021. 16с.

17. Чертов В.І. «Стратегії та виклики неперервної освіти дорослих в умовах воєнного стану». Громадська організація "Наукова спільнота". Польща, 57 – 59с. URL:

<https://lib.iitta.gov.ua/cgi/users/home?screen=EPrint%3A%3AView&eprintid=737076>

18. Чертов В.І. «Неперервна педагогічна освіта: розвиток професійної компетентності викладачів» Громадська організація "Наукова спільнота". Польща, 123 – 126с. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4578/>

19. Чертов В.І. «Саморозвиток і самореалізація особистості в освітньому просторі» Громадська організація "Наукова спільнота". Польща, URL: <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/users/home?screen=EPrint%3A%3AView&eprintid=735791>

20. Кулішов В.С., Чертов В.І. «Професійна комунікація педагогів закладів професійно (професійно – технічної) освіти в умовах дистанційного навчання». Науковий журнал «Імідж сучасного педагога» № 4_(211). Україна 2023 р. URL: [file:///E:/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96/%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA%20%D0%86%D0%A1%D0%9F%20%E2%84%96%204%20\(211\).%202023%20\(2\).pdf](file:///E:/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96/%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA%20%D0%86%D0%A1%D0%9F%20%E2%84%96%204%20(211).%202023%20(2).pdf)